

ΤΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ

Αντικείμενο ονομάζεται ο όρος της πρότασης που δηλώνει το πρόσωπο, το ζώο ή το πράγμα στο οποίο μεταβαίνει ή στο οποίο αναφέρεται η ενέργεια του υποκειμένου.

Το αντικείμενο, όταν είναι ουσιαστικό ή λέξη / φράση σε θέση ουσιαστικού (ουσιαστικοποιημένη), τίθεται πάντοτε σε μια από τις πλάγιες πτώσεις: **γενική, δοτική, αιτιατική**.

Ως αντικείμενο τίθεται:

1. **Ουσιαστικό**: *Οἱ Ἀθηναῖοι ἐφρούρουν τὰ τείχη.* | *Ἡ μητέρα ἐφτιαξε φαγητό.*
2. **Επίθετο, μετοχή ή αντωνυμία**: *Τοὺς ξένους ἀδικεῖ σφόδρα.* | *Ἀπέφευγε τοὺς πονηροὺς*
3. **Απαρέμφατο** (ἀναρθρο ή ἐναρθρο): *Οἱ ἔφιπποι φοβοῦνται τὸ καταπεσεῖν.* | *Αὐτό το παιδί ἔχει λέγειν.*
4. **Ἀκλιτη λέξη ή φράση** με ἄρθρο: *Τοὺς μὲν ἀπέκτεινε, τοὺς δὲ ἠνδραπόδισε.* | *Δεν εἶπα ἀκόμη το ναι.*
5. **Εμπρόθετος προσδιορισμός** με ή χωρίς ἄρθρο: *Διέφθειραν ἐς ὀκτακοσίους.* | *Μίλησα στον διευθυντή.*
6. **Δευτερεύουσα ονοματική πρόταση**: *Φοβεῖται μὴ τὰ ἔσχατα πάθῃ.* | *Φοβάται μην εκτεθεῖ.*

Το αντικείμενο των μεταβατικών ρημάτων

Τα μεταβατικά ρήματα διακρίνονται σε:

- α. Μονόπτωτα** δέχονται ένα αντικείμενο ή περισσότερα στην ίδια πλάγια πτώση, τα οποία συνδέονται μεταξύ τους παρατακτικά ή χωρίζονται με κόμμα:
Ἐπαινοῦμεν οὐ μόνον τοὺς δικαίους ἀλλὰ καὶ τοὺς συνετοὺς καὶ τοὺς σοφοὺς. | *Ἀγόρασε βιβλία καὶ τετράδια.*
- β. Δίπτωτα** δέχονται δύο αντικείμενα σε δύο διαφορετικές πλάγιες πτώσεις ή δύο αντικείμενα σε αιτιατική, από τα οποία το ένα είναι πρόσωπο και το άλλο πράγμα:
Ἔδωκε τὰ γράμματα τοῖς φίλοις. | *Μαθαίνει τὴν Ἄννα χορό.*

Από τα δύο διαφορετικά αντικείμενα ενός δίπτωτου ρήματος το ένα ονομάζεται **ἄμεσο**, γιατί σ' αυτό μεταβαίνει ἄμεσα η ενέργεια του υποκειμένου, και το άλλο ονομάζεται **ἔμμεσο**, γιατί σ' αυτό μεταβαίνει ἔμμεσα η ενέργεια του υποκειμένου.

Ἄμεσο	Ἐμμεσο
αιτιατική	γενική ή δοτική
αιτιατική προσώπου	αιτιατική πράγματος ή απαρέμφατο ή δευτερεύουσα πρόταση
γενική	δοτική
απαρέμφατο ή δευτερεύουσα πρόταση	γενική ή δοτική

Μονόπτωτα ρήματα που δεν συντάσσονται με αιτιατική

α. Αντικείμενο σε γενική δέχονται ρήματα τα οποία σημαίνουν:

1. Μνήμη ή λήθη	7. Επιθυμία , απόλαυση
2. Επιμέλεια , φροντίδα, φειδώ και τα αντίθετά τους	8. Απόπειρα, επιτυχία ή αποτυχία
3. Ἐναρξη ή λήξη	9. Υπεροχή, διαφορά, σύγκριση
4. Χωρισμό , αποχή, απομάκρυνση, απαλλαγή	10. Αἴσθησις , αντίληψη (εκτός από το ρήμα ὁρῶ)
5. Εξουσία	11. Ὅσα ρήματα είναι σύνθετα με τις προθέσεις ἀπό, ἐκ, κατά, πρό, ὑπέρ
6. Συμμετοχή , πλησμονή (αφθονία) ή στέρηση	

β. Αντικείμενο σε δοτική δέχονται ρήματα τα οποία σημαίνουν:

1. Φιλική ή εχθρική διάθεση ή ενέργεια	4. Ισότητα , ομοιότητα, συμφωνία και τα αντίθετά τους
2. Ευπείθεια ή υποταγή και τα αντίθετά τους	5. Ἐριδα ή συμφιλίωση
3. Προσέγγιση , ακολουθία, διαδοχή, μείξη ή επικοινωνία	6. Ὅσα ρήματα είναι σύνθετα με τις προθέσεις ἐν, ἐπί, παρά, περί, πρός, σύν, ὑπὸ ή το επίρρημα ὁμοῦ

Εξωτερικό, εσωτερικό και σύστοιχο αντικείμενο

Το αντικείμενο σε αιτιατική διακρίνεται σε:

1. **Εξωτερικό αντικείμενο:** φανερώνει το πρόσωπο, το ζώο ή το πράγμα που προϋπάρχει της ενέργειας του υποκειμένου, η οποία είτε επιδρά σε αυτό και μεταβάλλει την αρχική του κατάσταση είτε μεταβαίνει σ' αυτό χωρίς να το μεταβάλλει:

Τὸν λιμένα ἐτείχισαν [μεταβολή της αρχικής κατάστασης του αντικειμένου]

Οὐ γινώσκω σε [αμετάβλητη η αρχική κατάσταση του αντικειμένου]

2. Εσωτερικό αντικείμενο:

- α. **Εσωτερικό αντικείμενο του αποτελέσματος:** φανερώνει το αποτέλεσμα της ενέργειας του υποκειμένου και τίθεται με ρήματα που έχουν την έννοια της δημιουργίας κάποιου πράγματος το οποίο δεν υπήρχε πριν συντελεστεί η ενέργεια του ρήματος, π.χ. γεννῶ, γράφω, δημιουργῶ, ἰδρύω, κατασκευάζω, κτίζω, κ.τ.ό.:

Γράφω ἐπιστολὴν πρὸς τὸν πατέρα σου.

Ἀλέξανδρος κατεσκεύασε φρούριον.

- β. Κυρίως εσωτερικό αντικείμενο ή **σύστοιχο:** φανερώνει το περιεχόμενο της ενέργειας του ρήματος.

Είναι ομόρριζο με το ρήμα ή προέρχεται από τη ρίζα άλλου συνώνυμου ρήματος και συνοδεύεται συνήθως από επιθετικό προσδιορισμό:

Οἱ Ἀθηναῖοι τοσαύτας ἐορτὰς ἐώρταζον, ὅσας οὐδεμία τῶν ἄλλων Ἑλληνίδων πόλεων, καὶ τοσαύτας δίκας ἐδικάζοντο, ὅσας οὐδὲ πάντες ἄνθρωποι.

Παρατηρήσεις

1. Με σύστοιχο αντικείμενο συντάσσονται και ρήματα που δεν είναι ενεργητικά μεταβατικά:
νοσῶ νόσον, ζῶ ζωὴν
2. Ἐνα ρήμα που συντάσσεται με αιτιατική προσώπου ως εξωτερικό αντικείμενο μπορεί να δεχτεί και σύστοιχο αντικείμενο:
Ἔκαστον εὐεργετῶ τὴν μεγίστην εὐεργεσίαν. / Τη στόλισε στολίδια πλουμιστά.
3. Πολλές φορές η σύστοιχη αιτιατική παραλείπεται και τότε ως σύστοιχο αντικείμενο λειτουργεί ο επιθετικός προσδιορισμός σε ουδέτερο γένος πληθυντικού, συνήθως, αριθμού:
Θηβαῖοι πολλὰ καὶ μεγάλα ἡμᾶς ἡδίκησαν. [πολλὰς καὶ μεγάλας ἀδικίας] / Ρώτησε πολλὰ. [πολλές ερωτήσεις]